

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR DE L'ANY 2002 PRONUNCIAT PEL DR. MIQUEL TRESSERRAS I MAJÓ.

Els meus avis paterns van néixer al pla de la Calma. L'avi al Cafè, al cantó de la Castanya. L'àvia a la Caseta de la Neu, a la banda de la Móra. Quan hi pujo, alguns dissabtes, no busco les cases ensorrades, sinó que em fixo en els arbres més grossos i penso que potser el padrí i la padrina també els van veure. El meu pare que es tornava prodigiosament lleuger quan era al bosc, parcel·lava el paisatge per mitjà de fites que ren alzines, àlbers, pins, roures, etc. Devia ser un costum familiar. Llavors la boscúria no era un perill, era un recer de seguretat: les carboneres fumaven sense problemes pel llom de la muntanya i, en hores de bonança, la gent rastrejava el sotabosc per collir pinyes seques o fer llenya. El massís va ser el nostre paradís. Vivíem al Montseny i del Montseny. Ara aquesta serralada és un parc.

Pel desembre, quan arribava la festa major d'hivern, encara teníem al nas l'aroma dels bolets, i a les orelles, l'espetic del boix torrant-nos les castanyes. Ja començàvem de flairar la sentor humida de la molsa, i esperàvem amb ànsia el perfum del barballó. Ara, a l'entrada del parc natural hi flota, els caps de setmana, una olor de costelles a la brasa.

Em sembla que vaig veure la primera orquestra al Cafè de Baix, amb els trombons de vares, artilúgis sensacionals que els músics brandaven en ritmes que no semblaven d'aquest planeta. Al Cafè de Dalt, en un dels primers balls, al ritme de "La Comparsita", vaig tenir una experiència singular que m'ha tornat mill vegades a la memòria. Aquest segon Cafè era refugi de tota mena d'hiverns, els del cos i els de l'ànima: l'estufa acollia la mainada sense demanar-li res a canvi, el cafeter repartia paciència, humanitat i classe; i, de tant en tant, certes funcions –en deien *variétés*– obsequiaven al poble amb l'entusiasme d'unes senyores que cantaven com àngels i d'uns màgics que feien miracles. Recordo, encara, la llum suau del Bar Miró i les parelles dansant sobre l'empostissat. I les comèdies al local d'Acció Catòlica, amb l'irrepetible dimoni dels pastorets que interpretava l'Eloi. Gràcies a l'afany de decència d'un rector en aquell establiment tant precari s'hi projectaven pel·lícules cada diumenge a la tarda, pel·lícules que van iniciar en l'art del segle XX els nens i nenes que sortien de doctrina. He vist una dotzena de vegades el film *Cinema Paradiso*, i una dotzena de vegades he reviscut el cinema de mossèn Isidre. Ara les finestres nit i dia esbatanades del cine de veritat, el Nouvelles, parlen d'un estil de vida que ha desaparegut.

De vegades, la plaça retrunyia batuda pels salt furiosament compassats dels sardanistes. En altres ocasions acotxava la multitud amb el silenci religiós del dol o de la pregària. El dia que van beneir la capella de l'Esperança, el fum de l'encenser s'enfilava cap a la imatge en mig d'una gernació estàtica, immòbil com una imatge de vídeo congelada. Però la meua plaça preferida era la de la nit de Reis: les criatures a collibè, sobre els seus pares, la gent apilotada entorn de les fogueres d'atxes, tothom escoltant les tirallongues de versos de l'Albert. Per mitjà d'aquells mots treballats, uns nanos mig bosquerols vam aprendre que la llengua no solament servia per fer insípides redaccions sobre "La lluvia", sinó que podia divertir i ser bella al mateix temps, podia parlar-nos del que vivíem i adquirir una cadència alegre que ens transportava més enllà de la grisor quotidiana. L'Albert ens va fer tastar el gust real de l'idioma i, si més no per a mi, va ser una porta a la literatura i m'ha fet comprar centenars de llibres de poesia. Ara hi ha el parc de la carretera, amb sardanes, castanyada i música electrònica, però en les vesprades quietes del bon temps, pels carrers buits se senten veus enregistrades que vénen de les cases, com si tot fos dit a la pantalla de la televisió.

Fent d'escolà vaig aprendre els noms i cognoms de la majoria de famílies d'Aiguafreda. Anaven escrits al paper engomat dels ciris que portaven per cremar davant del monument i que, en una peculiar subhasta, els escolans llegíem a la gent que s'amuntegava quan els venia a recollir després de la funció del divendres sant. Ara molts, molts d'aquells noms ja han deixat per sempre el poble.

El que dic són quatre pinzellades de l'Aiguafreda de fa cinquanta anys. Una Aiguafreda que ha canviat com hem canviat nosaltres i ha canviat el món.

Recordo el passat amb tendresa, ja ho veieu. Però estimo amb passió el món d'avui. ¿Qui voldria tornar als fogons de carbonet o a l'encotillament de les idees? Aquest amor em surt del cor, i em sembla que és coherent amb la meua manera de pensar. A més a més, és pràctic: qui no estima el món no el pot comprendre. Voldria viure dos-cents anys per a contemplar les meravelles del progrés. Un progrés que ens mirem fins i tot amb certa excitació i, tanmateix, amb ànsia.

Pel que fa al poble (no em vull perdre en consideracions més generals), tenim un triple capital per a avançar confiats: la naturalesa, la cultura i la gent.

La geografia: ¿us heu mirat Aiguafreda des de La gerga? El poble apareix serà, equilibrat, infiltrant-se en el bosc sense malmetre'l. Quan el territori català ha estat trinxat en tantes comarques i municipis, el nostre paisatge sobreviu, ajudat segurament per la normativa del parc. ¿Heu vist mai la Vall d'Avencó des de l'eta del Pujol? Entre un halo de boirina, les carenes de set petites serralades es van acoblant les unes dins les altres en una gradació de blaus i grisos fins a arribar a les primeres cases: una delícia. Els aiguafredencs del futur han trobat un poble encara més fascinant.

Tenim el patrimoni cultural. La primera sala del museu de Vic perdria el seu caràcter, i seria més aviat banal, sense el mil·lenari de Les Canes, el respectable ganivet de sílex de quasi 33 centímetres de llargada descobert a Can Serra de l'Arca i un munt d'atuells de ceràmica trobats aquí. Petit com és, el nostre municipi ja era un centre de civilització mil cinc-cents anys abans de Crist. D'aquella època, tots ho sabeu, en queden dolmens i el menhir de Perafita. Segles més tard els colonitzadors romans van obrir una carretera per al trànsit dels carruatges que travessen el Congost. Per això es van alçar les columnes de Les Canes que es conserven a Vic, que servien per assenyalar les distàncies com ho fan avui els punts quilomètrics. No parlaré d'Aiguafreda, de Sant salvador, de Sant Miquel de Canyelles, dels pous de glaç, ni de tants altres llocs. En aquesta sala tothom coneix aquests monuments i n'ha llegit coses.

Quan acompanyo algú per les dependències del museu, a la sala aiguafredenca els explico els secrets amagats dins les paraules, que, per cert, van ser la pista que va guiar les investigacions de Fortià Solà, el nostre primer historiador local. El mot "arca" conté la idea d'un dolmen; "cana", que és una mida catalana d'aproximadament un quilòmetre i mig, més o menys com la milla romana, suggereix l'existència de mil·lenaris; Perafita indica una pedra clavada a terra, etc. Aquestes paraules, i moltes d'altres: ferreries, Avencó, Valldeneu, etc. Formen part del nostre patrimoni lingüístic.

Hi ha encara, un altre patrimoni cultural: els fets de la història que, de vegades per contrast, ajuden a situar els esdeveniments actuals. Poso dos exemples. Per l'acta de consagració de l'església d'Aiguafreda de Dalt, i per alguns altres documents de l'època, sabem que nou-cents anys després de Crist encara no s'havia suprimit l'esclavitud, tot i l'adveniment del cristianisme. En efecte, aquell pergamí del 3 d'agost del 899 ens informa que Emmo, abadessa de Sant Joan i fundadora del que havia de

ser la parròquia, deixa a l'església de Sant Martí, juntament amb propietats i ornamentals una serva anomenada Ermengarda. Un segle més tard tota aquesta mena de llegats personals ja no apareixen en cap escrit. Les mentalitats canviaven ben a poc a poc! Avui els costums canvien a un ritme trepidant. Però... un altra fet: es parla dia si dia també de violència, ¿no es de pel·lícula de gàngsters aquella escena espantosa de la tarda d'un diumenge de 1605 a la porta de l'església de Sant Salvador? Els dos germans Montcau, amb una quadrilla de deu o dotze homes més, hi van assassinar a sang freda, d'un tret de pedrenyal al pit, l'amo de can Brull, que sortia de la prèdica quaresmal. El seu fill Joan Miquel va ser ferit a la cuixa esquerra i el mosso de la casa al braç dret. Altres feligresos també van rebre: Joan Burganyó, mestre d'obres, li van partir el llavi i a Joan Ponsic li van malmetre el braç. El document, minuciós, que narra la tragèdia ens remet al món d'Al Capone i als crims inexplicables que sovint veiem a la televisió. Tot canvia, sí, però alhora tot és igual!

I hi ha el patrimoni cultural contemporani: els carrers, el caràcter de tantes cases, els jardins. Quin bo fa passejar per Aiguafreda els vespres d'estiu!

Ara bé, les persones són més valuoses que la muntanya i que el patrimoni cultural que hem acumulat. El millor capital d'un poble és la seva gent: els infants i els avis, els homes i les dones, els que estan sols i els que viuen en família, els que estan bons i els malalts. Cada un d'ells, val mol més que qualsevol obra d'art. Sense ells el paisatge no serviria per a res, no hi hauria cultura i Aiguafreda no existiria.

Vosaltres i jo ens hem educat, hem après a estimar, a treballar i gaudir de la vida, a suportar el sofriment i a ser solidaris, en contacte amb les altres persones. Sense l'altra gent seríem bàrbars. De vegades, parlant d'aquest tema dic que hi ha dos espais. Un és l'espai mediàtic, de notícies, imatges, partits de futbol, concursos o vetllades d'entreteniment radiotelevisats.. és un espai d'obres i colors que no podem tocar. Dins d'aquest espai vivim d'una manera bastant superficial, sense haver-hi de posar el coll, amb una certa indiferència.

Posem un cas: els ulls blaus de l'Helena Garcia Melero ens agraden, la seva veu i el seu posat són amables i amistosos, i les seves paraules intel·ligents. Però vist al telenotícies res d'això no ens acaba de traspalsar. Entre els personatges televisius i nosaltres hi ha una distància infranquejable, un vidre gruixut, no podem intervenir en la imatge que ens mira però que sabem que no ens veu.

Ara figureu-vos que som al tren, que davant nostre hi ha una noieta o un noieta, tant se val, i que, per una casualitat freqüent, els nostres ulls i els seus es troben: ens mirem de fit a fit. Automàticament, dins nostre, hi ha nascut una petita agitació. Potser aconseguim aplacar-la dient alguna frase amable, o, un punt vermells, girem el cap i decidim prendre totes les precaucions per evitar una segona coincidència de mirades. El tu a tu ens afecta.

A més de sr distant, l'espai eteri que crea la televisió tendeix a ser una mica opiaci. Sovint és un relax saludable, ens dóna un repòs necessari, sí; però també ens ensopeix. Asseguts al sofà, davant la petita pantalla, no hem de respondre a ningú ni fer res. En canvi, quan ensopeguem amb algun conegut en una botiga, quan parlem amb el pare o amb el company de feina, o quan al bar entorn de dues coca-coles, discutim amb els amics, hem de respondre a les expectatives de l'altre. L'espai que en educa és el del traspals, de la distància curta, del tu a tu. Ens fem persones amb el frec amb altres persones.

El tracte directe amb la gent ens estimula a prendre decisions, a preguntar o a respondre, a organitzar-nos l'agenda, a manifestar desacords, a fer projectes comuns i a realitzar-los. Ens fa créixer, tinguem l'edat que tinguem.

Com que les decisions tenen el perill de ser equivocades, anomeno aquest espai de creixement "espai de risc". Quantes vegades no ens hem retret: "això no ho havia d'haver dit!", o bé: "No ho havia d'haver fet!". Gràcies als fracassos millorem. Els fracassos ens esmolen. El fregadís amb familiars, amics o coneguts ocasionals poleix la intel·ligència i la sensibilitat.

Per això és tant decisiva la família. És la primera relació, la imprescindible. El pare i la mare ens acullen en les primeres obscuritats que trobem en la vida, i ens diuen "Tranquil", "No passa res", "Estic amb tu, al teu costat". A casa, amb la família, aprenem dues coses primordials al llarg de tota la nostra existència: estimar i no tenir por. Malgrat els canvis que s'han produït: el nombre creixent de separacions, de segons i tercers matrimonis, i de famílies monoparentals, la família, sigui com sigui, continua essent la institució més eficaç per educar els nois i les noies, per assegurar l'equilibri emocional dels adults i per a donar suport als que són febles a causa de problemes de tot ordre: feina, salut, edat, etc.

Després ve l'escola. Avui no en parlaré. M'aturaré només a glosar breument aquest altre espai de risc que és un poble on tothom es coneix.

Bolcat des de fa anys en la feina que faig a Barcelona, no conec gaire els grups i les associacions que constitueixen la base i l'embigat d'Aiguafreda. Hi ha els equips polítics, indispensables. Un poble, una ciutat, sense polítics dialogants seria una jungla, el domini del més fort. Però un poble on només hi hagués bons administradors, sense debat ni bullici dels ciutadans, no seria viu. El treball dels polítics ha d'estar cosit a una xarxa espessa d'associacions i grups de tot ordre. Em sembla que aquí n'hi ha molts. Penso en els Gafarrons; els geganters; els sardanistes; els del Casal Sant Jordi; els que organitzen curses, caminades, bicicletades, els cantaires; les associacions de caçadors, els pares d'alumnes; els que tenen cura del manteniment de la parròquia; els equips esportius; les penyes futbolistes; els organitzadors de festes; els grups de teatre, l'esplai per la mainada, els tertulians d'un bar. Discutint i organitzant la gent s'obre, coneix punts de vista inesperats, debat sobre problemes comuns i es generen coses tant diverses i sanes coma ara negocis, interès per l'urbanisme o idees sobre seguretat pública.

Del diàleg amb una persona que pensa, i que per tant pensa de manera diferent que nosaltres, en surt la magnanimitat, aquesta virtut excelsa que ens fa tolerants, optimistes, emprenedors i generosos.

Per això les associacions constitueixen l'ossada i la musculatura que articula Aiguafreda, són la sang que dona vida, són els òrgans que engendren el futur: nous estils de vida, nous rituals col·lectius, noves maneres d'expressar la solidaritat, etc.

Un dissabte, ara farà tres setmanes, vaig agafar la bicicleta. Anava tard. Vaig arribar fins al Pujol. A finals d'estiu ven netejar l'entorn de la casa i, sense bardisses, l'herbassar i els rebolls que s'havien apoderat dels camps, l'antic mas llueix, i és fàcil imaginar com havia estat aquella explotació agrària. Els arbres que hi ha deixat són senyorials, sobretot ara, mudats amb els colors de la tardor. Ho havia vist i admirat. Però aquest dissabte que tenia pressa vaig quedar parat, gairebé extasiat: els camps eren llaurats! Havien llaurat els camps! ¿Per què? I que esplèndid: altre cop la sembra i la civilització al complet.

Llavors vaig pensar en Aiguafreda. Tot canvia, però finalment el poble perdura. En comptes de matxos amb les sàrries carregades de carbó, del Montseny en baixen tot terrenys de conductors engrescats; nous locals d'esbarjo col·lectiu substitueixen els antics; ensorren cases, però a sobre en construeixen de noves, més còmodes i funcionals; els costums s'alteren i, tanmateix, no desapareixen... I és que mentre hi hagi homes i dones capaços d'agrupar-se i de parlar, la bellesa de la nostra geografia es mantindrà i el patrimoni de cultura augmentarà. Hi haurà problemes, és clar: aquí i allà creixeran romeques. Però mentre hi hagi joves aiguafredencs que organitzin la festa major, o altre mena de festes populars, la terra d'aquesta vall del Montseny continuarà sent llaurada, civilitzada, humanitzada. Passi el que passi.

Paseu-ho molt bé. Bona Festa Major.

Miquel Tresserras
Aiguafreda, 5 de desembre de 2002.